

Jiný rok práva:¹ kronika a několik nesourodých úvah

michal bobek

Jak to začalo?

Dne 21. října dopoledne, (podle poločasu rozpadu radioaktivního uhlíku) někdy okolo roku 2006. Jan Komárek a moje maličkost jsme vytvořili další z mnoha miliónů² blogů.³ Aby bylo elektronickému žánru učiněno zadost, stalo se tak v průběhu virtuální komunikace skrze Skype, na lince Florencie – Oxford, propojené pravděpodobně někde přes Spojené státy či Indii.

Blog dostal do vínku poněkud netradiční název: Jiné právo. „Zapomeňte na to, že právo je souborem platných právních norem. Skutečné právo je jiný svět...“ Následující příspěvek je dosti inkoherentním shrnutím postřehů, zážitků a reflexí z ročního pobytu v tomto jiném, virtuálním světě.

Kdo nás čte?

Když jsme v říjnu 2006 spouštěli Jiné právo, čtenářská obec obsahovala několik jedinců, jež jsme na existenci blogu upozornili e-mailem. Rok poté je návštěvnost na blogu přibližně 600 jednotlivých vstupů⁴ denně. Jedná se o orientační číslo, ze kterého je obtížné odhadnout skutečnou velikost čtenářské obce Jiného práva. Je zřejmé, že ne každý čtenář navštívuje blog denně. Můj odhad by byl, že se naše čtenářská obec dělí do několika okruhů: skalní, občasný a náhodný. „Skalák“ je na Jiném právu každý den. „Občasňák“ tak

¹ Za tento název vděčím Janu Převrátilovi; ten původně titul „Jiný rok práva“ navrhl jako název tohoto sborníku. Nakonec zvítězil titul jiný, který má sborník dnes, nicméně mně se Jiný rok práva líbil natolik, že jsem si jej dovolil uzmout pro název svého příspěvku.

² Ke dni 27. října 2007 registroval server <<http://technorati.com>>, který se zabývá sledováním a vyhodnocováním blogů, přibližně 110 milionů existujících blogů na celém světě.

³ Výraz „blog“ vznikl složením anglických výrazů „web“ (síť) a „log“ (deník, zápisník).

⁴ Jednotlivým vstupem je myšlen přístup z jedné IP adresy v průběhu jednoho sledovaného období, v tomto případě v průběhu 24 hodin.

dvakrát do týdne. „Náhodníci“ jsou unikátní přístupy či přístupy velice nepravidelné. Kolik je kterých, nedovedu odhadnout; troufám si však tvrdit, že podstatná část z oněch 600 jednotlivých přístupů bude patřit občasným a náhodným návštěvníkům. To by znamenalo, že 600 přístupů neznamená 600 čtenářů, neboť ne každý se na Jiné právo dostane denně. Čtenářská obec Jinoprávníků by se tak mohla pohybovat v řádu tisíců čtenářů. Je to málo, či hodně?

Mně osobně to připadá úžasně hodně. Již delší dobu s kolegy přispěvateli spekulujeme, kolik je vlastně „maximální“ mez návštěvnosti podobného podniku, tedy právního blogu, v právní kultuře s jazykem, kterým mluví přibližně deset milionů lidí. Někteří s odkazem na nejčtenější právní blogy ve Spojených státech amerických ohruňují nos s tím, že 600 přístupů denně je málo: tamní vrcholy se pohybují okolo 20 tisíc jednotlivých přístupů denně.⁵ Tento údaj je však nutné hodnotit právě s ohledem na počet jedinců, kteří daný jazyk využívají jako prostředek komunikace v rámci právního řádu. Spojené státy mají 301 milionů obyvatel.⁶ Pokud bychom počítali pouze obyvatele USA, pak nejčtenější americké blogy sleduje přibližně každý třináctý tisíc americký občan, zatímco Jiné právo čte přibližně každý šestnáctý tisíc český občan. Kdybychom však započítali všechny potenciální čtenáře amerických blogů, tedy ty jedince, kteří mají angličtinu jako mateřský jazyk či první cizí jazyk na odpovídající úrovni,⁷ pak je návštěvnost Jiného práva, tedy podivného blogu s podivným tématem v hodně menšinovém nesrozumitelném jazyce, mnohonásobně vyšší než u srovnatelných amerických právnických blogů.

Jedním z důvodů čtenářské přízně bude možná i to, že Jiné právo je blogem skutečně všeobecným; nezaměřuje se na nějakou specifickou oblast práva, ale je to tak trochu všehochuť. To bude asi důležitý aspekt v případě blogů, které jsou vedeny v menších jazycích; musí mít dostatečný tematický záběr, aby byly schopny zaujmout širší čtenářskou obec. Naproti tomu ve větších jazycích, především tedy v angličtině, slaví úspěch blogy spíše specializované, které jsou zaměřeny na úzký segment práva.

5 Kupříkladu kolektivní blog Eugena Volokha The Volokh Conspiracy měl k začátku listopadu 2007 průměrnou návštěvnost 23 623 jednotlivých přístupů denně.

6 Odhad k lednu 2007, přístupný na internetových stránkách americké CIA The World Fact Book, <<https://www.cia.gov>>.

7 Což dává poněkud realističtější obraz návštěvnosti nejnámějších amerických právních blogů, které podle tamních statistik čtou desetitisíce lidí z Kanady, Spojeného království, Austrálie, Indie a dalších anglofonních zemí.

Stále častěji zjišťuji (a osobně mě to těší), že právní blog nemusí číst pouze právníci. Bude to dáno také tím, že ne všechny příspěvky na Jiném právu uveřejněné jsou o právu (a to ani o tom Jiném). Každý z přispěvatelů má své osobní preference s ohledem na to, jak „striktně právní“ jeho příspěvky jsou. Já při procházení svých příspěvků za poslední rok zjišťuji, že podstatná část z nich se vůbec netýká práva. Jsou to spíše postřehy z veřejného života a názory na různá témata. Výhoda právního blogu je v tom, že člověk může psát skutečně o čemkoliv, neboť právo se také nalézá ve všech oblastech lidské činnosti. Takže při troše fantazie lze i negativní zážitky z italské stávkové sezóny prodat na právnickém blogu jako téma,⁸ při větších troše pak i postřehy o italské kuchyni.⁹

Šíře tematického záběru pak zvyšuje i počet přístupů k Jinému právu: jedná se o jakýsi efekt sněhové koule. Čím více témat v podobě klíčových slov stránky obsahují a čím více přístupů mají, tím častěji je elektronické vyhledávače identifikují jako relevantní stránku a nabídnou případnému poutníku ve virtuálním prostoru coby kotviště. Právě poslední zmiňované téma, tedy italská kuchyně a heslo *pasta al dente*, je jednou z mnoha možných cest k „právnímu“ blogu.

V éře velkého internetového bratra je všechno dohledatelné. Díky počítadlu, které je (graficky) zobrazeno na spodní části levého informačního sloupce Jiného práva, je i možné dohledat, kdo čte Jiné právo, odkud a jak dlouho. Zajímavým mimoděčným produktem špehounské sítě je i možnost dohledat, ze které stránky kdo na Jiné právo dorazil. V novodobé hantýrce se jedná o to, jaký byl „referring link“. Drtivá většina vstupů je přímá, tedy kdy lidé zadávají přímo název blogu normálně skrze své oblíbené položky. Nicméně vstupy, které byly učiněny přes jinou stránku, tuto přístupovou stránku také vyobrazí. Zobrazí se též, pokud se někdo na blog dostal přes vyhledávač (Google, Seznam apod.). Fascinující je vidět, přes jaké heslo se daná osoba na Jiné právo dostala.

8 Michal Bobek: Umění stávky, Jiné právo ze dne 2. října 2007 a tentýž: Účinná ochrana práv jednotlivců zaručených právem Společenství (CANCELLED), Jiné právo ze dne 30. května 2007.

9 Michal Bobek: La cucina italiana ... come si deve, Jiné právo ze dne 17. dubna 2007. Asi právě na základě tohoto postu mi později Jan Mates předvídal zajímavou budoucnost: „Michal Bobek po letech strávených v Itálii přišel na to, že existují důležitější problémy, než je právo, a stal se úspěšným publicistou v jiném oboru. Jeho poslední kniha zabývající se využitím různých druhů extra panenského olivového oleje pro přípravu pokrmů se stala bestsellerem. Obzvláště ceněná je komparativní část zabývající se srovnáním italského a francouzského extra panenského olivového oleje.“ Viz diskuze pod mým příspěvkem Jak umírají blogy: trojaktovka z budoucnosti, Jiné právo ze dne 23. října 2007.

Začal bych těmi „nudnými“ vyhledávanými hesly, která se dají očekávat. Sem by patřily třeba „kontinentální právní systém“, „vývoj veřejné žaloby v českých zemích“, „poplatky za televizi v hotelových pokojích“, „legislativní proces v EU“, „Evropský soud pro lidská práva“ apod. Nic moc.

Další kategorií by byly „osvěžující“ právní hesla, jako třeba „vracení dětí soudním rozhodnutím“ (výrok soudu: tak tady ho máte a běžte...), „Česká republika versus Evropská komise *squeeze*“ (v dotazu nebylo specifikováno, kdo koho vymačkává), „nedůvěra v justici“ (že to odkáže zrovna na nás?) či „úřední jazyk v ČR“ (po přečtení série příspěvků na téma jazyku práva po přistoupení České republiky k Evropské unii bych si odpovědi na tuto zdánlivě banální otázku taky nebyl moc jistý).

Následně se jedná o hesla, kde se člověk skutečně diví, jak je možné, že to odkázalo na náš blog. Vysvětlení je ale prosté: jedná se o jednotlivá vytržená slova z jednotlivých příspěvků, která jsou vyhledána, pokud zadavatel dotazu nespecifikuje vzdálenost či souvislost mezi jednotlivými vyhledávanými slovy. Sem by patřilo kupříkladu „lékaři + práce v Portugalsku“, „zubní náhrada diskuze“ (tak tu jsem vážně ještě nezaregistroval), heslo „taneční kroky“, ale i exotika typu „charakteristika Jana Wericha“, „Jirásek+Lomikar“ či „Dr. Faustus“ (jsme sečtělý blog).

Samostatnou skupinu tvoří „osobní špionáž“, tedy stále rozšířenější hledání osob na webu. Člověk přirozeně s jistou mírou ješitnosti a zadostiučinění zjišťuje, že ho někdo „googluje“ (*Googlato, ergo sum?*). Perly na závěr. Myslím, že hitparádu o nejtípnější zadaná hesla při cestě na Jiné právo vyhrály: „Ivo Jahelka mp3“ (měli bychom asi rozšířit nabídku postů i o zvukové stopy?), slibné heslo „Trautenberk“ (za to, že se Jiné právo stalo autoritou již i na Krkonošské poudačky, vděčíme nejmenovanému literárně nadanému příspěvateli)¹⁰ a vítěz na závěr: na Jiné právo se dostanete i tehdy (nebo především tehdy), když do vyhledávače Seznamu zadáte „nejlepší právník světa“.

Kdo komentuje?

Ten, kdo komentuje, vystupuje z anonymního davu. Tak trochu si zažije pocit samotných příspěvatelů: jeho názory mohou být pře-

¹⁰ Jan M. Passer: Krakonoš Ústavního soudu a Trautenberk v některých z nás, Jiné právo ze dne 9. ledna 2007.

třásány a kritizovány. Jak jsem psal v jednom ze svých příspěvků,¹¹ komentátoři jsou solí blogu. Tvoří ten zásadní rozdíl, tedy zda si příspěvatel pouze „věší“ své myšlenky do virtuálního prostoru, či zda vstupuje do dialogu. Zajímavé a slušné komentáře příspěvatele těší a vedou k ještě zajímavějším debatám. Pak jsou ale i komentáře jiné (a to nejenom na Jiném právu): pouze anonymní anebo anonymní a urážlivé.

Výše vytvořené dělení komentářů na zajímavé a slušné na straně jedné a anonymní či anonymní a neslušné je nekonsistentní: i anonymní komentáře mohou být zajímavé a slušné, stejně tak jako podepsané komentáře mohou postrádat myšlenku či být urážlivé. V praxi se však urážlivost zpravidla s anonymitou překrývá.

Zdánlivá anonymita na internetu doprovázena přesvědčením o rovnostářství a bratrství mě vždy fascinovala. Nevím, zda mohu být při svém poměrně nízkém věku staromódní. Nicméně pokud mi osoba X, která se statečně podepíše označením „Fifi“, začne v komentáři k mému příspěvku tykat („*Michale, na síti jsme si přece všichni rovni*“), vzbuzuje to ve mně nedůvěru až odpor.

Nejprve ke zdánlivé anonymitě: nevím, zda se dnes ještě někdo může ukájet představou, že je na celosvětové síti www nějaká anonymita. Může se spoléhat pouze na to, že druhé straně nestojí za to, aby si dohledala jeho skutečnou identitu. Poněkud zvrácený mi přijde též argument „rovnosti na síti“: protože jsme si všichni rovni, a ty jsi, příspěvateli, svůj příspěvek podepsal, tak já, komentátor, zůstanu anonymní. Dle mého názoru vypadá rovnost trochu jinak. Asi je to právě jakási nerovnost „odhalení“, která vzbuzuje nevoli příspěvatelů s ohledem na anonymní komentáře, hlavně tedy ty kritické. Nikomu asi moc nevádí pochvalné anonymy. Konečně, mám obavu (nepodloženou však ničím jiným než osobním pocitem), že anonymita příspěvků často vede k vulgarizaci obsahu: právě jakýsi (mylný) pocit neodpovědnosti či nepostižitelnosti umožňuje anonymnímu komentátorovi napsat něco, co by si, pokud by se pod tento text měl podepsat, rozmyslel.

Jiné právo plavalo v tomto ohledu asi skutečně proti proudu: od počátku jsme trvali na debatách s „otevřeným hledím“, tedy takových, kde jsou všechny strany známy. Myslím, že se to vyplatilo a je

¹¹ Michal Bobek: Mám názor ... a jsem ochoten se pod něj podepsat, Jiné právo ze dne 8. března 2007.

to znát na obecné „atmosféře“ na Jiném právu a též kvalitě komentářů.

Ke komentátorům se váže ještě jedna otázka, kterou jsem na blogu několikrát nadhodil: Proč jsou komentátory právního blogu hlavně a především muži?¹² Po příspěvku na toto téma, který jsem nazval „Jiný pánský klub“ a který jsem zakončil provokativním provoláním, zda jsou právní blogy jen pro ty, co si hráli s autíčky, se mi dostalo několika různých typů odpovědí (Nepočítám-li obvinění, že chci na Jiném právu zavádět kvóty pro mužské a ženské přispěvatele). Za prvé, mírně sexistická vysvětlení: blog je hlavně právněteoretický a ženy nedělají právní teorii, neb je to pro ně příliš abstraktní. Za druhé, atmosféra na Jiném právu je prý příliš konfrontační: příliš připomíná „prsení mladých samečků“ a vzájemné dokazování si, kdo má pravdu či kdo toho více přečetl. Jak mi bylo vysvětleno v osobní konverzaci, taková atmosféra pro přispívání ženy neláká. Za třetí, jakési vysvětlení by poskytovaly také genderové stereotypy: v české společnosti je veřejná debata ovládána muži a ženy se instinktivně drží zpátky. Nicméně nejzajímavější vysvětlení přišlo v podobě příspěvku jedné ze čtenářek: Aleny Rozkošné ze Zlína. Ta ve svém příspěvku, který jsme na Jiném právu uveřejnili,¹³ popsala den mladé advokátky a čerstvé matky. Jasně z něj vyplynulo, že část žen má na práci smysluplnější věci než psát příspěvky na právnické blogy.

Proč lidé píší blog?

Blogy jsou pochopitelně různého charakteru: od nezávazného tlačenáku na všeliká témata přes intimní zpovědi Bětky z Prahy 6 až po komunikační fórum softwarových vývojářů. Sledují také různý účel: od seriózní profesní komunikace až po podivné formy seberealizace. Jedno však mají všechny blogy společné: typ komunikace, který se předtím odehrával v uzavřené komunitě (v hospodě, mezi přítelkyněmi u kafe, v seminární místnosti) se stává komunikací veřejnou, ke které má přístup každý. To však není nutný následek blogování ani pohybu ve virtuálním prostoru. I zde lze, pokud člověk chce, zachovat určitou míru intimity: blog či diskuzní fórum můžou být zpřístupněny pouze určitým uživatelům apod. Přesto však tak nějak

¹² Nebo tedy jedinci podepsání mužským jménem. Je přirozeně možné, že žena-komentátor se podepisuje jménem fiktivního muže. Možné to je, smysl by mi to příliš nedávalo.

¹³ Alena Rozkošná: Jiný pohled na Jiný pánský klub, *Jiné právo* ze dne 10. května 2007.

podvědomě cítíme, že vstupujeme-li do virtuálního prostoru, vstupujeme do prostoru veřejného.

Skutečně, osobní blogy a zpovědi ve virtuálním prostoru s přístupem pro každého mě vždy fascinovaly a tak trochu děsily; osoba X vyprávějící snad naprosto vše o svém osobním životě, zážitcích apod. I když na druhou stranu tyto výlevy nebudou způsobeny internetem či blogováním: tento způsob komunikace pouze znásobuje dopad a distribuci něčeho, co by se zřejmě čtenáři dostalo při osobním setkání s danou osobou tak jako tak. Nepředpokládám, že by podobné osobní blogy psali lidé, kteří by nebyli připraveni jejich obsah povídat v podstatě na potkání.

Proč lidé píší blogy? V případě profesního blogu, tedy blogu, který se zaměřuje na určitou materii, a nikoliv výlučně na osobu autora a jeho zážitky (blog à la „můj milý deníček“), mě napadají minimálně tři hlavní důvody:

- (i) Debata
- (ii) Myšlenková laboratoř
- (iii) Sebe prezentace

Debata o aktuálních otázkách (nové rozhodnutí soudu, nový článek apod.) je a zůstane asi hlavním posláním odborného blogu. Vždyť i myšlenka Jiného práva se zrodila při sledování obsáhlých e-mailových výměn na tato témata mezi přispěvateli blogu navzájem, případně mezi přispěvateli a dalšími osobami. Často se řetězce e-mailů rozvinuly ve velice zajímavou debatu na rozličná témata, ke kterým by mohl přispět i externí svět.

Blog slouží jako myšlenková laboratoř pro jeho přispěvatele. Jak je patrné kupříkladu z mých příspěvků, vybraných a shromážděných v tomto svazku, ke kterým je nyní nezřídka připojen odkaz na práce či výstupy, které se k tomu či onomu příspěvku váží, blogovací témata bývají často spojena s otázkami, na kterých zrovna pracuji. Blog se pak stává pokusným prostorem pro nové myšlenky, nápady a konstrukce. Je naplňován pravý význam slova „zápisník“, který je obsažen v názvu blog: je to skicář autorových myšlenek, který se stal veřejným.

Blogování je ale určitě i sebe prezentací přispěvatelů a ovlivňováním veřejné diskuze. Blogy lákají typ „veřejného intelektuála“,¹⁴ tedy

¹⁴ Obrat používá Orin S. Kerr: *Blogs and the Legal Academy*, (2006) 84 *Washington University Law Review* 1127, dostupné na <<http://law.wustl.edu/WULR/index.asp?ID=6078>>.

jedince, který se chce vyjádřit k veřejným tématům a chce rovněž, aby byl jeho hlas slyšen. Kdyby tomu nechtěl, nemusí si zřizovat blog: pak by mu stačilo psát si, pro ukojení grafomanských sklonů takřkajíc do šuplíku.

Ovlivňování veřejné diskuze prostřednictvím blogu se může dít dvojím způsobem: přímo i nepřímo. K přímému ovlivnění dochází přímo na blogu samotném – v textu příspěvků a komentářích. Blogy však mohou ovlivňovat veřejnou debatu i o něco dále; z jejich stránek dochází k přebírání témat a názorů, které jsou následně reprodukovány v jiných médiích.

V tomto druhém aspektu je Jiné právo stále úspěšnější: v mezidobí pronikla témata z Jiného práva na stránky Hospodářských novin, Mladé fronty Dnes, Lidových novin,¹⁵ ale třeba i poněkud méně předvídatelných tiskovin typu Zdravotnické noviny.

Blog může vytvořit částečnou alternativu ke klasickým médiím. Publikování na blogu je bezprostřední: čistá stránka, její popsaní, stisknutí publikačního tlačítka a nový příspěvek je vypuštěn do světa. Tento způsob publikace je silou i slabostí blogu. Síla je zřetelná: bezprostřednost a rychlost nesrovnatelná s publikací v tisku, o odborném časopise ani nemluvě. Slabostí může být jistá míra nekontrolovatelnosti: časový odstup a alespoň nějaké další kritické oči, které jsou přítomny u publikace v klasické tištěné podobě, zde chybí. Myšlenka je vypuštěna do světa, aniž by se měla šanci buď rozležet v hlavě autorově, anebo by ji mohl někdo další kriticky zhodnotit.

Poslední, řekněme čtvrtý důvod, proč lidé provozují blog, se týká pouze některých z příspěvateľů Jiného práva. Blog vytváří úžasnou alternativu přímé komunikace s právníky, a především studenty práv, občas alternativu jedinou v případech, kdy pověst daného příspěvatele je taková, že k živým studentům jej pro jistotu nikdo ani nepustí.

Je blog o (právní) vědě?

Nedávno jsem při sledování jednoho odkazu Jana Komárka¹⁶ narazil na výstupy z jedné ze speciálních konferencí, které se ve Spojených

¹⁵ Ostatně k prolínání „klasických“ médií a blogů, srov. dále v tomto sborníku příspěvek Tomáše Němečka.

¹⁶ Jan Komárek: Blawgy a média, Jiné právo dne 19. ledna 2007.

státech odehrály na téma blogování.¹⁷ Některé z referátů, které byly na této konferenci předneseny, se dlouze zabývají otázkou, zda blogy přispívají, či nepřispívají k rozvoji právní vědy. Monology provozovatelů slavných amerických blogů,¹⁸ v těchto referátech zachycené, se zpravidla točí okolo stejného tématu: Neměl bych namísto psaní blogu, které zabírá hodně času, věnovat tento svůj čas seriózní vědě? Liší se však odpovědi, které jednotliví autoři na obdobně formulovanou otázku dávají.

E. Volokh má optimistickou vizi: blog svým způsobem naplňuje poslání právní akademie. Ne sice ve smyslu tradiční právní akademie, tedy psaní dlouhých, nudných a fádnic právnických traktátů, ale jako doplňková činnost, způsob komunikace, a především jako forma zaplnění díry na trhu šíření „malých objevů“. Malými objevy myslí typ informací, které mohou být i velice originální, jsou však příliš krátké pro publikaci v seriózním právním periodiku. Volokh končí svoji úvahu tvrzením, pod které by se podepsal asi každý blogger: „*Rozjet blog je jednoduché a nezabere to příliš času. Vystavět blog, který je dostatečně úspěšný, aby Vám dal některé z výhod, které jsem popsal výše, je nesmírně časově náročné.*“¹⁹

Na druhé straně názorového spektra ohledně přínosu blogování pro právní vědu jsou názory O. S. Kerra. Ten se domnívá, že blogy nejsou vhodnou platformou pro rozvíjení seriózní právní vědy. Přičítá to dvěma faktorům: za prvé, blogy se posloupností svých příspěvků příliš podobají novinám. Životnost postů je jepičí: „*Dobrý příspěvek na blogu stimuluje, baví a inspiruje, toto vše v jednom či dvou odstavcích. Jakmile je však na blog umístěn, jeho životnost není dlouhá.*“²⁰ Za druhé, Kerr vnímá blog jako podvozek pro šíření myšlenek profesorů práva, kteří se chtějí stát veřejnými intelektuály. Jeho cílem ale není šířit seriózní vědu.

Analyticky nejzajímavější je příspěvek L. B. Soluma; ten vnímá vzestup právního blogování jako soubor širších prvků, které mění tvář západní právní vědy. Zmiňuje tři klíčové faktory: za prvé, krát-

¹⁷ Jednalo se o konferenci s názvem Bloggership: How Blogs are Transforming Legal Scholarship, která se konala dne 28. dubna 2006 na Berkman Centre for Internet and Society na Harvard Law School. Příspěvky jsou dostupné v 5. čísle 84. ročníku časopisu Washington University Law Review, <<http://law.wustl.edu/WULR/index.asp?ID=6078>>.

¹⁸ Viz především Eugene Volokh: Scholarship, Blogging, and Tradeoffs: On Discovering, Disseminating, and Doing (2006), Washington University Law Review 1089, Lawrence B. Solum: Blogging and the Transformation of Legal Scholarship (2006), 84 Washington University Law Review 1127; Kerr, op. cit. pozn. č. 14.

¹⁹ Volokh, op. cit. pozn. č. 18 na str. 1100.

²⁰ Kerr, op. cit. pozn. č. 14 na str. 1130.

ká forma právního psaní postupně převládá nad dlouhými traktáty. Nikdo nemá chuť ani čas číst články dlouhé desítky stran: i komplexní informaci lze vtěsnat do několika stran. Za druhé, při šíření odborné právní produkce vítězí otevřený přístup k publikované vědě, tedy množství odborné produkce, jež je přístupné zdarma a nikoliv pouze v (draze) placené produkci. Za třetí, komunikace mezi tvůrcem odborného textu (autorem) a jeho příjemci se stává komunikací přímou: role zprostředkovatelů v podobě redakcí právních časopisů nebo nakladatelství ustupuje do pozadí. Solum tyto úvahy uzavírá prohlášením, že

blogy jsou symptomem práce významnějších sil. Jejich význam, jestli vůbec nějaký existuje, je jejich funkce coby zprostředkovatele (či technologie) podnětů a institucionálních sil, které tlačí právní vědu ke zkracování formy, otevřenému přístupu a odstranění zprostředkovatelů. Kdyby to nebyly blogy, bylo by to něco jiného. Jestli někdo jiný vynalezne médium, které těmto silám zprostředkuje účinnější či méně nákladný mechanismus pro jejich působení, pak blogy zmizí a dané médium zabere jejich místo. Není to tedy o blogování.²¹

Při čtení podobných debat dochází našinec k závěru, že „problém“ právní vědy ve Spojených státech jsou skutečně dost odlišné od českého písečku. Mnoho trendů či problémů, které až s bolestivým zápalem popisují američtí akademici, do české kotliny zdaleka ještě nedorazilo. Ač tedy možná určitý tlak na zkracování obecně patrný je,²² problémy typu otevřeného přístupu či odstranění zprostředkovatelů, strážců autorských práv a kasičky zatím nikoho moc netrápí.

Výše uvedenou Kerrovu skepsi v tom smyslu, že blogy nejsou s to nikam posunout právní vědu, nesdílím. Ne snad proto, že bych se domníval, že blogové příspěvky budou výspou výzkumu, jako spíše proto, že nemyslím, že by blogy takový cíl vůbec měly. Kerrovo rozčarování vzniká z kladení nesprávného rovnítka mezi blogy a snahu o seriózní právní vědu. To je trochu nevhodný komparátor: blog se

svým charakterem podobá spíše souboru myšlenek a výměně mezi kolegy v menze při obědě či debatě na konferenci či na semináři.

Podobnému stylu debaty se také blog podobá rychlostí výměny a interakcí: v podstatě okamžitá zpětná vazba na myšlenky a publikované informace. Jestli je blogování něčím charakteristické, tak je to právě neskutečným zrychlením odborné komunikace a šířením myšlenek. Vhodnější paralela je v tomto ohledu tedy spíše k dennímu než odbornému tisku.

Oproti klasické a propracované „vědecké“ argumentaci se blog vyznačuje zkratkovitostí informace a často nepřilíš propracovanou argumentací. Svoboda formátu předznamenává i svobodu návaznosti, která občas pokulhává; bude to asi typ daně za rychlost a dosah komunikace. Myslím, že právě občas nedotažená a zkratkovitá argumentace v příspěvcích na blogu je něčím, na co si musí zpočátku jak přispěvatelé, tak hlavně kritičtější komentátoři, zvykat.

Dobrá. Jiné právo či jiné právní blogy asi nebudou primárně o klasické, hutné až těžké vědě. O čem by tedy měly být? Asi o veřejné debatě, kritickém fóru a vytvoření alternativních komunikačních kanálů. Funkce blogu jako typu veřejného fóra s sebou nese povinnost otevírat témata nejenom hezká a líbivá, ale i témata nehezká, avšak potřebná. Potřeba kritického fóra je o to větší v zemi, kde servilnost je zaměňována za lojalitu, přepsání důvodové zprávy zákona do učebnice za vědu a kde vrcholem profesní kritiky je recenze v Právníku, kde zásadní výtkou k novému dílu fakultního soudruha je, že publikace vyšla v brožované, a nikoliv pevné vazbě.

²¹ Solum, op. cit. pozn. č. 18 na str. 1086.

²² Tedy alespoň v těch čtených právnických časopisech. Otázku „postupně prachem zapadáající šedé zkameněliny s nadpisem Právník“, jak tento časopis označil Pavel Molek, nechávám záměrně stranou.